

dicando ipsam, sed quantum ad formam, quæ contingenter potest convenire quando subjecta extiterint.

Itaque uno verbo: Possibilitas ut prædicata facit propositionem essentialiter; possibilitas vero ex parte subjectorum, de quibus potest prædicari forma accidentalis, non facit prædicationem essentialem, sed relinquit illam cum sua aptitudine et potentia, ut possit contingenter

prædicari, licet exercitium ejus sine existentia subjectorum fieri non possit.

Ad secundum fundamentum dicitur: Quod talis prædicatio est impossibilis subjectis non existentibus, non ex defectu accidentis secundum se, sed ex defectu applicationis ex parte subjectorum, sicut accidens separatum retinet possibilitatem inherendi, licet actu non inhereat, nec applicetur stanti tali statu.

LIBER PRÆDICAMENTORUM

Ab hoc libro peripateticæ doctrinæ exordium sumitur, cujus auctor et princeps est Aristoteles. Quis autem fuerit, et unde originem traxerit, aut quomodo vitam transegerit, nostra non interest, qui viri hujus historiam non teximus, sed doctrinam explicamus. Igitur Logicæ, ac totius doctrinæ suæ, ab hoc libro Aristoteles initiavit principia, ea ductus ratione, quia hinc Logica incipit directionem operum rationis ex parte materiæ artis suæ. Cum enim proprium ejus munus sit tres operationes rationis dirigere, quarum prima est simplex operatio, quæ simplicia apprehendit, oportet primum Logicam huic operationi admoveere manum. Et licet hæc operatio, quia simplex, per se non videatur regulatione indigere, sicut nec simplex visio exterioris potentiæ, tamen, ut bene advertit Cajetanus, in prologo ad hunc librum, ex parte sui objecti, seu propositionis sui objecti magna eget ordinatione, eo quod res a sensibus ad intellectum valde involute et confuse procedunt; nam v. g. per oculos proponitur coloratum cum figura, quantitate, relatione, substantia, motu, et sexcentis

aliis, quæ simul involuta præsentantur: ut autem intellectus perveniat ad quidditatem rerum, sciaturque formare definitiones, et ex definitionibus proprietates per demonstrationes elicere, oportuit segregare res istas, et in sua genera quasi in classes distribuere, quæ vocamus prædicamenta, græce categorias, id est series, seu coordinationes prædicamentorum superiorum et inferiorum in unoquoque genere, et classe, ut inde unicuique rei sua propria prædicata essentialia, et proprietates consignemus.

Quare liber hic simplicia rerum genera considerat, ea disgregando et discernendo; non quia eorum naturas consideret, quod ad metaphysicum spectat, sed coordinationem prædicamentorum superiorum et inferiorum, quod logici negotii est. Sed non est hæc consideratio Logicæ ex parte formæ et prioristicæ resolutionis, sed ex parte materiæ et posterioristicæ resolutionis in hac arte, ut sæpius notavimus; et ideo simpliciter conceptus, quos in hoc libro ex parte objecti segregabilis et distinguibilis in varia genera Philosophus consideravit, iterum in libro

Perihermenias, ubi agit de oratione et propositione, considerandos suscipit secundum habitudinem partium orationis, scilicet nominis et verbi, seu simplicis dictionis, et termini, ut in I p., in Summalis, diximus, et sapienter advertit D. Thomas, in initio I libri Perihermenias.

De his igitur generibus, seu prædicamentis, quibus omnes res creatæ distribuuntur et continentur, acturus Aristoteles, totum librum in tres præcipuas partes divisit. Prima vocatur *Antepredicamenta*, et est quasi caput libri, continetque quatuor capita, in quibus agit Aristoteles de quibusdam necessariis et requisitis ad rationem entis prædicamentalis, et ad ejus coordinationem in generibus suis; v. g., quia prædicamenta, seu septem genera supra se solum continent analogæ, seu æquivocæ, et infra se solum continent univocæ, considerando vero comparative unum prædicamentum ad aliud se habent denominative, ideo necessarium fuit præmittere quasi antepredicamenta de *æquivocis, univocis, denominativis*, et de aliis *regulis* ad coordinationem prædicamentorum requisitis, prout explicavimus quæst. XIII sequent., art. 1.

Secunda pars vocatur *Prædicamenta*, quasi ipsum corpus libri, ubi per quinque capita sequentia usque ad cap. ix, inclusive explicat decem genera, seu prædicamenta, ad quæ reducit omnia entia creata simpliciter conceptu cognoscibilia et distinguibilia, scilicet *substantia, quantitas, relatio, qualitas, actio, passio, ubi, situs, quando, habitus*, seu vestis.

In tertia parte, quasi in clausula totius libri, agit de *Postpredicamentis*, id est de quibusdam modis, qui vel ad omnia, vel ad plura genera consequuntur, et velut quædam passiones generales sunt, si-

cut antepredicamenta sunt quædam prærequisita et præambula ad fundanda prædicamenta, seu coordinationem eorum. Sunt autem isti modi quinque, scilicet *oppositio, prius, simul, motus, habere*, et quinque capitibus traduntur. Quorum ratio est quia, cum decem genera distinguantur ad discernendum et coordinandum omnia, necessario sequitur oppositio, super quam distinctio fundatur. Item coordinationem sequitur prius et posterius, et similiter compatitur aliquorum simulas, saltem in tempore, sicut datur prius et posterius in ordine, causalitate et natura. Et hæc tria, scilicet oppositio, prius et simul, omnia genera consequuntur. Motus autem, seu mutatio, ad quatuor genera per se sequitur, scilicet substantiam, quæ mutatur generatione, quantitatem, quæ augmentatione, qualitatem, quæ alteratione, ubi, quod motu locali. Per accidens autem ad istorum mutationem omnia alia genera moventur. Denique omnia genera, quæ accidentia sunt, aut habent aliquid, id est proprietates et accidentalialia prædicata, aut habentur a substantia, quæ illa recipit, et sic habere ad omnia genera sequitur, vel active, vel passive. Et hæc sunt, quæ summatim in hoc opere tractantur.

An vero principaliter in hoc libro agat Philosophus de rebus significatis, an de vocibus significantibus, vel conceptibus? Multi quærent. Sed res non est magni momenti. Agit enim de rebus non secundum earum naturam, sic enim ad Metaphysicum spectat, sed ut fundant intentiones coordinabilitatis, quibus in suis generibus ordinantur prædicata superiora et inferiora, et de vocibus ac conceptibus, ut ordinatas et distinctas res experimentibus; sic enim agit Logica de rebus significatis, quæ etiam ordinat conceptus et

voces, quibus ut instrumentis utitur ad res coordinandas simpliciter operatione in prædicamentis, compositione vero in propositionibus, discursu in syllogismis. Unde non aliter agit hic de vocibus et conceptibus, ut instrumentis ordinantibus prædicamenta, quam ibi, ut ordinantibus propositiones, et syllogismos.

Summa capituli I, de æquivocis, etc.

Tres definitiones continet hoc capitulum. Prima est æquivocorum, hoc modo: Æquivoca dicuntur ea, quorum nomen commune est, ratio vero substantiæ nomini accommodatæ diversa; sicut canis dicitur de animali et de sidere, homo, de vero et pieto. Secunda definitio est univocorum, et sic habet: Univoca dicuntur, quorum nomen commune est, et ratio substantiæ nomini accommodatæ eadem; ut homo respectu Petri et Pauli. Tertia definitio est denominatorum: Denominativa dicuntur, quæ ab aliquo nominis appellationem habent, solo differentia casu; ut a grammatica grammaticus denominatur. Traduntur istæ definitiones de æquivocis æquivocatis, et univocis univocatis, id est rebus significatis, non nominibus significantibus æquivoce, vel univoce; ideo ponitur in definitione *dicuntur*, non *significant*, vel *sunt*.

Summa capituli II, de complexis, etc.

Hoc capitulum continet duas partes. Prima continet duas divisiones. Secunda continet unam definitionem. Prima divisio est eorum, quæ dicuntur: Quædam complexe dicuntur, ut: Homo currit; quædam in complexe, ut homo, lapis, etc. Se-

cunda divisio eorum quæ sunt, seu: Rerum prædicamentum quædam de subjecto dicuntur, et in nullo subiecto sunt, id est inhærent, ut universales substantiæ, quæ prædicantur, seu dicuntur de inferioribus, sed non inhærent. Quædam in subiecto sunt, et de subiecto non dicuntur, ut accidentia singularia. Alia nec in subiecto sunt, nec de subiecto dicuntur, ut substantiæ singulares. In secunda parte ponit definitionem eorum, quæ in subiecto existunt: Id in subiecto esse dico, quod est in aliquo non ut pars, ut sit autem seorsum ab eo, in quo inest, fieri nequit.

Summa capituli III, de regulis.

Duas regulas tradit, quæ deserviunt ad cognoscendas lineas prædicamentorum, et quantum ad progressum a superioribus ad inferiora, quod pertinet quasi ad profunditatem, seu altitudinem prædicamenti, et quantum ad progressum ad ea, quæ ponuntur ad latera, scilicet differentias, quod pertinet quasi ad latitudinem. Prima regula: Cum quidpiam de quopiam prædicatur ut de subiecto, quæ dicuntur de prædicato, dicuntur etiam de subiecto; ut si homo dicitur de Petro, et animal dicitur de homine etiam animal dicitur de Petro, et rursum quod dicitur de animali, dicitur de homine et de Petro.

Secunda regula: Quando genera non sunt subalternatim posita, id est unum sub alio coordinatum, differentiæ eorum diversæ sunt; quando vero sunt subalternatim posita, differentiæ possunt esse eadem; sicut animal, quod est in substantia, et scientia, quæ est in qualitate, non habent easdem differentias, bene tamen animal et corpus, quæ sunt in eadem coordinatione.

Summa capituli IV.

Duo facit in hoc capite. Primo dividit ea quæ incomplexa, seu simplicia sunt in decem prædicamenta, scilicet substantiam, quantitatem, etc., quæ supra numeravimus. Secundo probat istas voces esse simplices, quia omnis oratio, aut est vera, aut falsa, sed nulla istarum vocum incomplexarum est vera aut falsa, ergo non est complexa sed simplex.

QUÆSTIO XIII.

DE ANTEPRÆDICAMENTIS ET ANALOGIS.

ARTICULUS I.

Quid sint antepredicamenta et cur de illis hic egerit Aristoteles.

Diximus superius antepredicamenta continere quædam quasi prærequisita ad coordinationem prædicamentorum constituendam et discernendam. Talia ergo prærequisita sunt quatuor distinctiones, seu conditiones, quas hic Aristoteles præmittit. Prima distinctio, seu primum antepredicamentum est divisio univocorum, æquivocorum et denominativorum. Secundum est distinctio complexorum et incomplexorum. Tertium antepredicamentum est distinctio eorum, quæ sunt in subiecto, et eorum, quæ dicuntur de subiecto. Quartum est distinctio eorum quæ ad rectam lineam prædicamentorum pertinent, et eorum quæ ad latum et indirecte se habent, quod per duas regulas antepredicamentales explicat. Ipsa autem divisio entis in diversa prædicamenta non pertinet

ad antepredicamentum, sed notificatio est ipsorum prædicamentorum.

Ratio primi antepredicamenti est, quia ad ordinationem prædicamentorum intelligendam oportet considerare triplicem respectum. Primus est ad ea prædicata, quæ sunt supra omnia prædicamenta. Secundus est ad ea, quæ in eodem prædicamento coordinantur. Tertius est eorum, quæ sunt in uno prædicamento, ad ea quæ sunt in alio. Et similiter oportet considerare convenientiam, vel disconvenientiam in nominibus, quia Logicus non agit de rebus nisi prout nominibus et conceptibus explicatur. Respectus ergo prædicamentorum ad ea quæ sunt supra prædicamenta est respectus analogorum, vel æquivocorum, quia non conveniunt prædicamenta in aliquo superiori univoco. Respectus ad ea quæ in eodem prædicamento ordinantur est univocorum, quia est secundum eandem rationem, et non solum secundum idem nomen. Respectus vero unius prædicamenti ad aliud est secundum denominationem, quatenus unum accidentaliter se habet ad aliud; nam essentialiter non potest comparari unum prædicamentum ad aliud, quæ enim essentialiter communicant, sunt in eodem prædicamento. Et ideo necesse fuit agere de æquivocis, et univocis, et denominativis tanquam de primo antepredicamento explicante istum triplicem respectum, sine quo coordinatio et adunatio prædicamentorum non potest explicari.

Ratio autem secundi antepredicamenti est, quia prædicamenta sunt coordinationes rerum simplicium, non complexarum; ponuntur enim naturæ in prædicamentis, quæ habent unicam definitionem et quidditatem, quod enim non habet